

ფიჭვი

ფიჭვი (ლათ. *Pínus*) — მარადმწვანე წიწვოვანი ხეების, იშვიათად გართხმული ბუჩქების გვარი ფიჭვისებრთა ოჯახისა. მათი სიმაღლე 1,5—50 მ, იშვიათად 75 მ (*Pinus lambertiana*, ჩრდილოეთ ამერიკაში) აღწევს. ახალგაზრდა ხის ვარჯი კონუსურია, ხნიერისა — მომრგვალო, ქოლგისმაგვარი. ქერქი ღეროზე სქელი და ღრმად დამაშრული აქვს, ახალგაზრდა ტოტებზე კი თხელ ფირფიტებად იქერცლება. დამოკლებულ ყლორტებზე ორ-ორი, სამ-სამი ან ხუთ-ხუთი წიწვია ერთად (გამონაკლისია კალიფორნიული ერთწიწვანი ფიჭვი *Pinus monophylla*). წიწვს იცვლის 2—3 წელიწადში ერთხელ. მდედრობითი გირჩა მწიფდება მეორე ან მესამე წელს, მომწიფებისას არ იშლება, ხევდება და ცვივა.

ფიჭვი ივითარებს მძლავრ ფესვთა სისტემას. იგი გვალვაგამძლე და სინათლის მოყვარული მცენარეა, დაჩრდილვას ვერ იტანს. ტყეებს (ფიჭვნარებს) ქმნის, როგორც მდიდარ, ისე მწირ და ქვიან ნიადაგზე, კირქვებსა და ტორფიან ჭაობებზე, ცოცხლობს 300-350 წელს. გვარი აერთიანებს 100-მდე სახეობას, რომლებიც გავრცელებულია ჩრდილოეთ ნახევარსფეროში. საქართველოში გავრცელებულია 4 სახეობა: კავკასიური ფიჭვი ანუ სოსნოვსკის ფიჭვი (*Pinus sosnowskyi*), ბიჭვინთის ფიჭვი, ელდარის ფიჭვი (*Pinus eldarica*), კოხის ფიჭვი (*Pinus Kochiana*). ყველა სახეობა ორწიწვიანია.

ფიჭვის წიწვები შეიცავს ეთეროვან ზეთებს, C-ვიტამინს, განსაკუთრებით ზამთარში, არის მასში კაროტინი და ფიტონციდები.

ფიჭვის პრეპარატებს ფართოდ იყენებენ მედიცინაში. ფიჭვის წიწვებს ხმარობენ როგორც ამოსახველებელ საშუალებას, იყენებენ ვიტამინურ ნედლეულად, ინფექციური დაავადებების და ჭრილობების მკურნალობისათვის, წიწვების ექსტრაქტს უნიშნავენ გამამაგრებელ აბაზანებში. ფიჭვის ეთერზეთი გამოიყენება რევმატული ტკივილებისას შესაზელად და სასუნთქი გზების დაზიანების დროს ჩასასუნთქად, სკიპიდარს იყენებენ რევმატიზმების დროს და აგრეთვე ანტიპარაზიტულ საშუალებად.

ფიჭვის წიწ. ფიჭვის ქერქი ფიჭვის ფისი ფიჭვის კვირტე. ფიჭვის მტვერი

ბოტანიკური აღწერა

ოჯახი: ფიჭვისებრთა (Pinaceae).

გვარი: ფიჭვი (Pinus).

სახეობა: აღწერა მოიცავს ზოგად მახასიათებლებს, რომლებიც საერთოა ფიჭვის სხვადასხვა სახეობებისთვის. კონკრეტული სახეობის აღწერისთვის, საჭიროა დაზუსტდეს სახეობა.

სიცოცხლის ფორმა: მარადმწვანე ხე.

ხანგრძლივობა: ფიჭვი ხასიათდება ხანგრძლივი სიცოცხლის ხანგრძლივობით. ზოგიერთი სახეობა ცოცხლობს 500 წელზე მეტს.

სიმწიფის პერიოდი: ფიჭვის სახეობების უმეტესობა ნაყოფმსხმოიარობას იწყებს 15-40 წლის ასაკში.

ღერო: სწორმდგომი, დატოტვილი, დაფარული ქერქით. სიმაღლეში აღწევს 30-50 მეტრს, ზოგიერთი სახეობა კი 70-80 მეტრამდე იზრდება.

ქერქი: ახალგაზრდა ტოტების ქერქი თხელი და გლუვია, მონიტალო ან მოყვითალო-ყავისფერი შეფერილობის. ასაკის მატებასთან ერთად ქერქი სქელდება, ხდება უხეში, ღრმად დაშარული, მონაცრისფრო-მოყავისფრო.

ფოთლები: ფიჭვის ფოთლებს წიწვები ეწოდება. წიწვები ნემსისებრია, მწვანე, ხისტი, განლაგებულია ტოტებზე კოჭებად, თითოეულ კოჭში 2-5 წიწვია (სახეობის მიხედვით). წიწვების სიგრძე მერყეობს 2-დან 30 სმ-მდე.

ყვავილები: ფიჭვი ერთსახლიანი მცენარეა, ანუ მამრობითი და მდედრობითი ყვავილები ერთ ხეზე ვითარდება. მამრობითი ყვავილები პატარა, ყვითელი თავთავებია, რომლებიც

ტოტების ბოლოებზეა განლაგებული. მდედრობი ყვავილები გირჩის ფორმისაა, თავდაპირველად მომწვანო ან მოწითალო, შემდეგ კი მერქნისებრი ხდება.

ნაყოფი: ფიჭვის ნაყოფი გირჩაა, რომელშიც თესლები ვითარდება. გირჩების ფორმა, ზომა და ფერი განსხვავდება სახეობის მიხედვით. თესლი ფრთიანია, რაც ხელს უწყობს ქარის მიერ მათ გავრცელებას.

ფესვები: ფიჭვს აქვს კარგად განვითარებული ფესვთა სისტემა, ღრმა ძირითადი ფესვით და მძლავრი გვერდითი ფესვებით.

გავრცელება: ფიჭვი ფართოდაა გავრცელებული ჩრდილოეთ ნახევარსფეროში, განსაკუთრებით ზომიერ და ცივ სარტყლებში. საქართველოში ძირითადად გვხვდება მთის ფერდობებზე, ტყეებში.

ანა ჯიოშვილი